

การซื้อสิทธิ-ขายเสียงและผลจากการรณรงค์ต่อต้าน การซื้อสิทธิ-ขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม

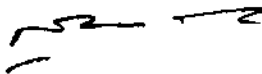

รายงานการวิจัยของภาควิชารัฐศาสตร์
ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๔๔
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เรียน คณะจารย์และผู้สนใจทุกท่าน

รายงานการวิจัยฉบับนี้ ขอนำเสนอผลงาน
ของผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดม พิริยสิงห์ ภาควิชา
รัฐศาสตร์ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองเรื่องเลือก
ตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม
ซึ่งมีแง่มุมเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองไทยในระบอบ
ประชาธิปไตยได้ระดับหนึ่ง

(รองศาสตราจารย์สุภาพ บุญไชย)

รองคณบดีฝ่ายวิจัย

อุตสาหกรรมวิจัยเรื่องการซื้อสิทธิ-ขายเสียง
และผลจากการรณรงค์ต่อต้านการซื้อ
สิทธิ-ขายเสียง ในการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538
เก็บความจากรายงานการวิจัยฉบับ
สมบูรณ์ ของ ผศ.อุดม พิริยสิงห์
ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
คณะกรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อ
สิทธิ-ขายเสียง สำนักนายกรัฐมนตรี
หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม
โปรดค้นคว้าได้จากรายชื่อหนังสือ
ตามบรรณานุกรมท้ายเล่ม

การซื้อสิทธิ - ขายเสียง และผลจากการรณรงค์ต่อต้าน
การซื้อสิทธิ - ขายเสียง
ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดมหาสารคาม

อุดม พิริยสิงห์*

ความนำ

นับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จนถึงการเลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ประเทศไทยได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 20 ครั้ง จำแนกเป็นการเลือกตั้งทั่วไปคือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศในคราวเดียวกัน 18 ครั้ง และการเลือกตั้งเพิ่มเติมคือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายจังหวัดในคราวเดียวกัน แต่มิใช่

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การเลือกตั้งทั่วประเทศอีก 2 ครั้ง การเลือกแต่ละครั้งมีความสำคัญและมีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ อาทิ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 มีการประท้วงอย่างรุนแรงว่ามีการคดโกงมากที่สุด ใช้วิธีการสกปรกมากที่สุดจนกลายเป็นสาเหตุนำไปสู่การยึดอำนาจของทหารในที่สุด (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527 : 45-46) ส่วนการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่สิบสองเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ปราบฏว่าบุคคลผู้มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าวไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ยกเว้นผู้นั้นจะมีการศึกษา สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่หก หรือเคยรับราชการทหาร หรือเคยเป็นข้าราชการ สมาชิกสภานิติบัญญัติหรือสมาชิกสภาอื่น ๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่เสียภาษีหรือเคยเสียภาษีติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี เป็นผลทำให้ในกรุงเทพฯ มีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงร้อยละ 19.45 (ชัยอนันต์ สมุทวณิช และพิรศักดิ์ จันทวรินทร์. 2525 : 58) และการเลือกตั้งซ่อมที่จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อปี พ.ศ. 2524 ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนสำคัญคนหนึ่งได้ทุ่มเงินกว่า 37 ล้านบาทเป็นค่าใช้จ่ายและการซื้อเสียงจนเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป คือ “โรคร้อยเอ็ด” (ณรงค์ฤทธิ์ สุริยะ. 2537 : บทคัดย่อ) เป็นต้น

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ดำเนินการหาเสียงทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาทิ การปราศรัย การพบปะเยี่ยมเยียน

ประชาชน การติคโปสเตอร์และแผ่นปลิวประชาสัมพันธ์ผู้สมัคร การแจก
สิ่งของ การจัดตั้งห้วคณะแนและการใช้เงินซื้อเสียง เป็นต้น โดยเฉพาะการ
เลือกตั้งในช่วงสองทศวรรษหลัง ปรากฏว่าเงินเป็นปัจจัยที่มีบทบาทและมี
อิทธิพลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างสำคัญ จากการศึกษา
วิจัยของ จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว เรื่องการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2526 (2527 : 60)
พบว่าการแจกจ่ายเงินมีอยู่อย่างกว้างขวางตั้งแต่ห้วละ 10 บาท ถึง 200 บาท
และจากการศึกษาวิจัย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กรมการ
ปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องในช่วงสอง
ทศวรรษดังกล่าวที่พบว่า มีการซื้อสิทธิขายเสียงกันทุกครั้ง โดยอัตราการซื้อ
ขายทั้งรายห้วและยอดรวมเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ (กรมการปกครอง. 2530
และกรมการปกครอง. 2532)

จากกระแสการซื้อสิทธิ-ขายเสียงที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
ทางรัฐบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เล็งเห็นว่าจะป็นอันตรายต่อการพัฒนา
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จึงได้พยายามป้องกันและ
ปราบปรามการซื้อสิทธิ-ขายเสียง โดยรณรงค์ให้จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึก
การต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบคือ องค์กรกลาง
ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน
รวมทั้งโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน (ผปม.) ที่กระทรวง
มหาดไทยรับผิดชอบดำเนินการในปีพ.ศ. 2534 โดยจัดชุดปฏิบัติการ

เผยแพร่ประชาชิปโดย ลงไปปฏิบัติหมู่บ้านละ 1 ชุด ๆ ละ 4 คน เพื่อ
รณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย และมีจิตสำนึกในการต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง พร้อม
กันไป แต่ผลการดำเนินงานตามโครงการไม่บรรลุผลตามเป้าหมายอย่าง
มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาและอุปสรรคนานัปการ (วัชรพล
ศรีบุญลือ. 2538) ซึ่งสอดคล้องกับภาพรวมของประเทศตามที่ปรากฏ
ในรายงานการวิจัยเรื่อง “การเลือกตั้งไทยกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการ
หาเสียง : ปัญหาพื้นฐานและแนวทางแก้ไข” ที่สมบัติ จันทรวงศ์ ได้
ศึกษาวิจัยจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2535 เป็นกรณี
ศึกษาล่าสุด เพื่อศึกษารูปแบบของพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียง
เลือกตั้ง ปัจจัยและปัญหาที่เอื้อต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียง
เลือกตั้ง และแนวทางปรับปรุงและแก้ไขระบบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่
เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการรณรงค์ต่อต้านพฤติ
กรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยพลังประชาชน ได้ข้อสรุปที่
น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัย ดังปรากฏใน
หนังสือเรื่อง “เลือกตั้งวิกฤต : ปัญหาและทางออก” (2536 : 230-255)
คือ สาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียง ได้แก่ 1) ความเหลื่อม
ล้ำค่าสูงด้านเศรษฐกิจสังคม ระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท 2)
สาเหตุด้านวัฒนธรรมและทัศนคติ 3) ความอ่อนแอของการบังคับใช้
กฎหมาย 4) เขตเลือกตั้งที่ใหญ่เกินไป 5) ความอ่อนแอของระบบพรรค

การเมือง 6) ระบบการเมืองแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ และ 7) บทบาทของ
นักธุรกิจ/การเมือง

ส่วนข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับการเลือกตั้ง 1) ควรยกเลิกหรือผ่อนปรนความพยายามที่จะจำกัดจำนวน
พรรคการเมืองให้เหลือน้อยพรรคซึ่งรวมมาตรการทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ
ที่กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัด
พรรค และพรรคการเมืองจะต้องส่งผู้สมัครทั้งประเทศให้ครบทีมในแต่ละ
เขตเลือกตั้งและรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 120 คน รวมตลอดทั้งมาตรการ
เด็ดขาดที่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ขาดจากสมาชิกภาพของพรรคต้อง
ขาดออกจากสมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎรเสีย 2) ควรเปลี่ยนแปลง
เขตเลือกตั้งจากปัจจุบัน ซึ่งเป็นระบบเขตเลือกตั้งแบบ “พวงเล็กเรียงเบอร์”
หรือ “แบ่งเขตเรียงเบอร์” เป็นระบบเขตเดี่ยวเบอร์เดียวเสีย 3) ควรกำหนด
คุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพิ่มเติม ให้ผู้สมัครต้องมีภูมิลำเนาอยู่ใน
เขตเลือกตั้งมาก่อนไม่น้อยกว่า 6 เดือนถึงหนึ่งปีเป็นอย่างน้อย 4) เกี่ยวกับ
ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง โดยเหตุที่เขตเลือกตั้งใหญ่เกินไป การกำหนด
เพดานของค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งจึงไม่สอดคล้องกับ ความเป็นจริง เห็น
ควร ให้ยกเลิกเพดานขั้นสูงสุดในการหาเสียงผู้สมัครจะใช้จ่ายเงินสักเท่าใดใน
การหาเสียง (ไม่ใช้การซื้อเสียง) ก็ย่อมกระทำได้ แต่ทั้งนี้ผู้สมัครจะต้องแจ้ง
ที่มาของเงินทุนดังกล่าวของตนไว้อย่างชัดเจนให้มวลชนสามารถตรวจสอบ
ได้เป็นพอ นอกจากนี้ยังเห็นสมควรให้ยกเลิกงบประมาณพัฒนาจังหวัดที่

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนมีสิทธิอนุมัติโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาจังหวัดในวงเงินคนละ 5,000,000 บาท ต่อปี(เสีย 5) เห็นสมควรให้ตั้งคณะกรรมการบริหารการเลือกตั้งถาวรแยกออกจากกระทรวงมหาดไทย ขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อบริหารการเลือกตั้งและตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกตั้งทุกระดับ โดยเฉพาะ 6) ควรให้กำหนดวันเลือกตั้งเป็นวันอาทิตย์แต่ทั้งนี้ต้องกำหนดลงไปด้วยว่าวันเสาร์ก่อนวันเลือกตั้งต้องเป็นวันหยุดงาน สำหรับภาคเอกชนด้วยอย่างพร้อมเพรียงกัน 7) ควรเปิดโอกาสให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทุกคนมีสิทธิใช้สื่อมวลชนต่างๆ ในเวลาที่เท่าเทียมกันโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ 8) เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งฉบับปัจจุบันควรให้มีการแก้ไขในประเด็นสำคัญคือ ไม่ห้ามการใช้มหรสพ ในการหาเสียงเลือกตั้ง รัฐควรพิจารณาเข้าไปจัดการให้ความสะดวกในการเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่เอาผิดผู้รับเงินหรือสิ่งของจากผู้สมัคร ไม่ห้ามนักการเมืองทุกระดับและผู้นำชุมชนในการแสดงบทบาททางการเมืองของตน โดยเป็นหัวคะแนน9) ให้นำคะแนนกัน ในระดับที่สูงขึ้นกว่าในหน่วยเลือกตั้ง และ 10) สมควรที่จะส่งเสริมให้มีการหาเสียงเลือกตั้งกัน โดยมุ่งประเด็นไปที่ผลงานการเมืองของ ส.ส. แต่ละคนเป็นหลัก

กระแสการวิพากษ์วิจารณ์ผลการดำเนินงานขององค์กรกลาง และกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการป้องกันการซื้อสิทธิ-ขายเสียง และ

การทุจริตในการเลือกตั้งได้ปรากฏอย่างต่อเนื่องตลอดมา เช่น พิชาย รัตนศิลป์ ฅ ฎีก์ (2537 : 153-157) ได้เสนอ “นโยบายนโยบาย” ไว้ด้วยความ ตอนหนึ่งว่า

“นโยบายการป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง ถูกกำหนดขึ้นมา อย่างจริงจัง ในสมัยรัฐบาลอานันท์ และได้มีการจัดตั้ง องค์กรกลางขึ้นมาเพื่อป้องปรามและป้องกันการทุจริต การ จัดตั้งองค์กรกลางนี้หากมอง ในอีกด้านหนึ่งแสดงให้เห็นถึง ความล้มเหลวของกระทรวงมหาดไทย ในฐานะที่เป็นองค์กร บริหารควบคุมการเลือกตั้ง จึงจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งองค์กร ขึ้นมาเสริมช่วยเป็นกรณีพิเศษ แต่ด้วยข้อจำกัดหลายประการ อาทิ องค์ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งของบุคลากร อำนาจในการปฏิบัติงาน ความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมการบริหารองค์กร ฯลฯ จึงทำให้องค์กรกลาง ไม่สามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และ ประสิทธิภาพที่ออกมา ก็ถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ นั่นคือ การทุจริตเลือกตั้งยังคงเป็นสิ่งที่ผู้สมัคร ประชาชน และ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำกันอย่างแพร่หลายและอย่างไม่ เกรงกลัวต่อกฎหมาย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ขององค์กรกลาง แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง 2 ครั้งขององค์กรกลาง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงทฤษฎี และวิธีการปฏิบัติภาคสนามขึ้นมาไม่น้อย พัฒนาจากผู้ไร้เดียงสาทางการเมืองไปสู่ผู้มีประสบการณ์การเคลื่อนไหวมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการทำงานลักษณะเดียวกันที่อาจจะมีขึ้นอีกในอนาคตของการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไป

แม้องค์ความรู้และประสบการณ์จะเพิ่มมากขึ้น แต่อำนาจในการปฏิบัติงานกลับต่ำลงและขาดการรองรับโดยอำนาจทางกฎหมาย การทำงานที่ปราศจากอำนาจเปรียบเทียบ เสมือนเสือกระดาษและยิ่งไปกว่านั้นสำหรับสังคมไทยก็คือผู้ไร้อำนาจ มักจะได้รับการยอมรับจากองค์กรของรัฐและประชาชนโดยทั่วไป หากสิ่งนี้ดำรงอยู่ในเงื่อนไขเดิมเจ้าหน้าที่ขององค์กรกลางคงต้องปฏิบัติงานยากกว่าเดิมนับสิบเท่า และผลงานอาจจะน้อยกว่าอดีตด้วยซ้ำ การเกิดขึ้นขององค์กรกลางในครั้งแรกนั้น นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่วมทุจริตยังไม่มีความชัดเจนใด ๆ เกี่ยวกับองค์กรนี้ จึงทำให้องค์กรกลางสามารถสร้างภาพพจน์ขึ้นมาขู่ขวัญพวกที่ทำการทุจริตได้บ้าง แต่เมื่อเสร็จสิ้นการเลือกตั้งเมื่อครั้งที่ 2

ปี 2535 บรรดาผู้ทุจริตต่างก็สรุปได้ว่า องค์กรกลางเป็นเพียงองค์กรที่ไร้หน้าตา ในการป้องปราม ป้องกันและปราบปรามทุจริตการเลือกตั้งอย่างสิ้นเชิง การเลือกตั้งเมื่อเดือนกันยายน 2535 เจ้าหน้าที่องค์กรกลางจึงมีแนวโน้มกลายเป็นไม้ประดับของการเลือกตั้งอย่างสมบูรณ์แบบกล่าวในเชิงนโยบาย การกำหนดนโยบายเพื่อป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง คณะทำงานจำเป็นที่จะต้องมืองค์ความรู้ในเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง การนำนักวิชาการชื่อดังแต่ขาดความรู้ทางด้านการเมืองในเชิงปฏิบัติ และมีความรู้สังคมไทยแบบเสี่ยงเสี้ยวากที่จะทำให้สามารถกำหนดนโยบายที่ถูกต้องชัดเจน และสามารถชี้แนะแนวทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ภายใต้ทฤษฎีระบบทุจริตเลือกตั้งที่ผู้เขียนเสนอนี้ สำหรับนโยบายป้องกันป้องปรามการทุจริตเลือกตั้ง เราอาจกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลัก 3 ด้านคือ ยุทธศาสตร์ด้านการทุจริตหาเสียง ยุทธศาสตร์ด้านการทุจริตซื้อ-ขายเสียง และยุทธศาสตร์ทางด้านทุจริตลงคะแนนเสียง และด้วยองค์ความรู้ที่เรามีอยู่ทำให้เราสามารถกำหนดกลุ่มยุทธศาสตร์พื้นที่ยุทธศาสตร์ ห้วงเวลายุทธศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

กรณีกลุ่มยุทธศาสตร์ เราสามารถจำแนกได้ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดมีแนวโน้มกระทำการทุจริตเลือกตั้งสูง และผู้สมัครคนใดมีแนวโน้มกระทำต่ำ หรือไม่กระทำเลย และเราอาจสามารถทำนายวิธีการทุจริตที่ผู้สมัครแต่ละคนเลือกปฏิบัติอีกด้วย กลุ่มยุทธศาสตร์อีกกลุ่มก็คือ กลุ่มหัวคะแนน ซึ่งจะทำให้เราทราบพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของพวกเขา กลุ่มที่ 3 คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะทำให้เราทราบถึงแนวโน้มที่เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะไปร่วมมือทุจริตให้กับผู้สมัคร และท้ายที่สุดทำให้เราทราบว่าประชาชนกลุ่มใดมีแนวโน้มที่จะทำการทุจริตบ้าง”

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 นอกจากมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้งเพื่อปฏิบัติหน้าที่สอดส่อง ติดตามดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และยุติธรรมแล้ว รัฐบาลซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ยังได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง เป็นการเฉพาะอีกด้วย (อุตม พิริยสิงห์, 2538 : 108-117) เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทาง

การป้องกันและต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง และให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม คณะอนุกรรมการดำเนินการป้องกันและต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง จึงกำหนดให้มีการศึกษาวิจัย เรื่องนี้ครอบคลุมไปทั่วประเทศ จำนวน 9 เรื่อง รวมทั้งเรื่อง การซื้อสิทธิ-ขายเสียง และผลจากการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม ด้วย

ความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษากระบวนการซื้อสิทธิ-ขายเสียง กระบวนการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง และผลที่เกิดขึ้นจากการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ทั้งสองเขตเลือกตั้ง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ 5 คน รวม 10 คน หัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้รู้ (Key – informants) เขตละ 40 คน รวม 80 คน และคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้งทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ จำนวน

55 คน โดยใช้เวลาศึกษาวิจัย 80 วัน นับตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 จนถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2538

ผลการศึกษาวิจัย

กระบวนการซื้อสิทธิ-ขายเสียงในการเลือกตั้ง

เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีเวลาหาเสียงเพียงเดือนเศษเท่านั้นจึงต้องระดมหาเสียงกันอย่างเต็มที่ทุกวิถีทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาและการจัดตั้งหัวคะแนนตั้งแต่ระดับจังหวัดลงไปถึงระดับคุ้มในหมู่บ้าน และสถาบันการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างหัวคะแนน จำนวน 55 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหัวคะแนนระดับคุ้ม มีอายุระหว่าง 30-49 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร เคยเป็นหัวคะแนนมาแล้วมากกว่า 3 ครั้ง และมีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยรู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี

กระบวนการซื้อสิทธิ-ขายเสียงในการเลือกตั้ง สรุปได้ 10 ประการ คือ

1. การจัดตั้งและควบคุมห้วคณะเนน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีความมุ่งมั่นเพื่อ การได้รับการเลือกเลือกตั้ง ต่างแสวงหาห้วคณะเนน จัดระบบการจัดตั้ง และควบคุมห้วคณะเนนตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับคุ้มในหมู่บ้าน โดยจัดประชุมห้วคณะเนนหลักระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน และจัดระบบการติดต่อประสานงาน เพื่อการตรวจสอบทุกระดับตาม แผนการหาเสียงที่กำหนดไว้

2. การจัดเลี้ยง ประกอบด้วยการจัดเลี้ยงที่บ้านผู้สมัคร หรือศูนย์อำนวยการเลือกตั้ง การจัดเลี้ยงที่บ้านห้วคณะเนนหรือบ้าน ญาติของห้วคณะเนน การเลี้ยงที่ร้านอาหารทั่วไป และการจัดเลี้ยงใน ลักษณะอื่น ๆ โดยเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเลี้ยงมากน้อยแตกต่างกันตาม สถานที่และสถานการณ์

3. การแจกสิ่งของ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ มีผู้สมัครรับเลือกตั้งจาก 8 พรรคการเมือง ได้แจกสิ่งของในช่วงหาเสียงพร้อมกับการแจกเงิน และแจก สิ่งของก่อนการแจกเงิน สิ่งของที่แจกประกอบด้วย หมาก พลุ แก่นคูณ (ใช้กินกับหมาก) บุหรี่ น้ำปลา เสื้อยืด คู่มือมูลค่า 100-300 บาท เพื่อนำมาแลกเงินหากผู้สมัคร ได้รับเลือกตั้ง ขันพลาสติก ผ้าถุง ข้าวสาร

ถุงเล็กราคาประมาณ 50 บาท เนื้อวุ้นเป็นรายหมู่บ้าน ๆ ละ 5-10 กิโลกรัม เหยี่ยูรัชกาลที่5 และเหยี่ยูลวงพ่อคุณ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง และห้วคะเนนช่วยแจกสิ่งของเหล่านี้ตามความเหมาะสม

4. การบริจาคเงินและสิ่งสาธารณูปโภคให้แก่ชุมชน ผู้สมัครรับเลือกตั้งแทบทุกคนไม่มีใครให้ความสำคัญกับการบริจาคสิ่งสาธารณูปโภคเท่าใดนัก นอกจากนี้ชาวบ้านบางแห่งขอรับบริจาคจึงจักสรรให้ตามความจำเป็นเท่านั้น บางครั้งบริจาคเป็นเงินสดและบางครั้งบริจาคเป็นสิ่งของให้แก่ส่วนรวม สิ่งของที่บริจาคประกอบด้วยเครื่องชั่งน้ำหนัก อุปกรณ์การก่อสร้าง หินลูกรัง ไรยถนนที่เป็นหลุมบ่อ เครื่องครัวกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จัดฉายภาพยนตร์กลางแปลงช่วยงานผ้าป่า ซ่อมแซมประปาหมู่บ้าน และสัญญาว่าหากได้รับเลือกตั้งจะซ่อมถนนและขยายไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน

5. การพนันขันต่อ การพนันขันต่อเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำมาใช้ในการหาเสียง เพื่อให้ได้คะแนนเพิ่มมากขึ้น โดยการใช้ผลการลงคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเครื่องล่อใจ และกำหนดราคาต่อรอง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคามครั้งนี้มีการพนันขันต่อกันบ้างประปรายในบางพื้นที่และใช้เงินไม่มากมายนัก

6. การปล่อยข่าวลวง เพื่อทำลายคู่แข่งกัน เนื่องจากมีการใช้เงินและแจกสิ่งของกระจายไปทั่วทุกพื้นที่ทั้งสองเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งหวังชัยชนะคู่แข่งกันได้ใช้วิธีปล่อยข่าวทำนองว่า ผู้สมัครหรือหัวหน้าคณะของผู้สมัครซึ่งเป็นคู่แข่ง จะแจกเงินและสิ่งของตามวันเวลาที่ภูเขื่อนมา เมื่อถึงกำหนด ปรากฏว่าไม่มีผู้สมัครหรือหัวหน้าคณะแจกเงินและสิ่งของตามข่าวปล่อย ทำให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวคิดหวังและเสื่อมศรัทธาในผู้สมัครคนนั้น ปรากฏการณ์เช่นนี้มีในพื้นที่ อำเภอเมือง นาเชือก พยัคฆภูมิพิสัย และอำเภอโกสุมพิสัย

7. การจัดทัศนศึกษา เนื่องจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และหัวหน้าคณะบางคนประสบปัญหาจากการแจกเงินและสิ่งของภายในหมู่บ้าน จึงหาทางหลีกเลี่ยงโดยใช้กิจกรรมบังหน้าคือการจัดทัศนศึกษานอกหมู่บ้าน แล้วถือโอกาสแจกเงินและสิ่งของให้แก่หัวหน้าคณะและชาวบ้านบนรถทัศนศึกษาจนครบถ้วนตามบัญชีรายชื่อที่หัวหน้าคณะในหมู่บ้านจัดทำไว้

8. การขู่ข่มขู่ในช่วงการหาเสียงเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง โดยพรรคพลังธรรมดำเนินการในเขตอำเภอเมือง ช่วงแรกของการหาเสียง พรรคเอกภาพดำเนินการโดยกลุ่มหัวหน้าคณะหลักในเขตอำเภอเขียงยืน วาปีปทุม และอำเภอเมือง พรรคกิจสังคมดำเนินการเฉพาะเขตอำเภอเขียงยืน ที่มีคะแนนเสียงสนับสนุน

ผู้สมัครของพรรคค่อนข้างเบาบาง พรรคเสรีธรรมดำเนินการในเขตเลือกตั้งที่สองทุกอำเภอจำนวน 3 รอบ และพรรคความหวังใหม่ดำเนินการในเขตเลือกตั้งที่สอง เพื่อทราบผลจากการหยั่งเสียงว่าเขตพื้นที่ใดมีคะแนนเสียงสนับสนุนผู้สมัครของพรรคเบาบาง จะปฏิบัติการโดยการ “ฮั้วฉีต” เงินและสิ่งของในพื้นที่นั้นเพิ่มมากขึ้น

9. การซื้อบัตรประชาชนหรือบัตรเหลือง บัตรประชาชนหรือบัตรเหลืองเป็นหลักฐานสำคัญในการแสดงเพื่อรับบัตรเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง หัวคะแนนในระดับหมู่บ้านและระดับคุ้มมักทราบดีว่าชาวบ้านคนใดจะเลือกใคร เมื่อทราบชาวบ้านนั้นจะเลือกผู้สมัครซึ่งเป็นคู่แข่ง จึงพยายามเข้าหาพร้อมเสนองานเงินซื้อบัตรประชาชนหรือบัตรเหลืองเก็บไว้จนหลังวันเลือกตั้ง เป็นการคักคะแนนคู่แข่งกันได้อีกทางหนึ่ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้มีการซื้อบัตรประชาชนหรือบัตรเหลืองกันน้อยมาก พบเพียงสามพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง, เชียงยืน และอำเภอโกสุมพิสัย ปริมาณบัตรที่ซื้อได้เพียงประมาณ 50-100 บัตร ราคาประมาณ 100-500 บาท

10. การแจกเงิน การเลือกตั้งครั้งนี้มีกระแส “เงินไม่มา กาไม่เป็น” แพร่สะพัดไปทุกพื้นที่ทั้งสองเขตการเลือกตั้ง ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีความมุ่งมั่นในชัยชนะ ใช้เงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการหาเสียง โดยวางแผนดำเนินการสรุปได้ ดังนี้

10.1 ช่วงเวลาแจกเงิน ผู้สมัครรับเลือกตั้งและห้ว
คะแนนส่วนใหญ่ระดมแจกเงินในเวลากลางคืนช่วง 1 สัปดาห์ก่อนวัน
เลือกตั้ง เพราะเป็นช่วงฤดูปักดำ

10.2 วิธีการและเทคนิคการแจกเงิน ส่วนใหญ่กำหนด
เวลาแจกเงินเป็น 4 ระลอก คือ ระลอกแรกเป็นการแจกทั่วไปตลอด
พื้นที่การเลือกตั้งหรือที่เรียกกันว่า “ปูพรม” เพื่อหยั่งเชิงคู่แข่งชั้น
ระลอกที่สองแจกในอัตราสูงกว่าคู่แข่งชั้น ระลอกที่สาม แจกซ่อม
บางพื้นที่ที่คะแนนนิยมเบาบาง และระลอกที่สี่แจกในวันเลือกตั้งตามที่
ทราบกันว่า “ยิงหน้าหน่วย” รวมทั้งการแสวงหาบัตรเด็ยหรือ
“บัตรโตน” ด้วยอัตราการแจกเงิน มีการแจกเงินเป็นสองลักษณะ คือ
แจกเป็นรายบุคคล กับแจกเป็นรายครอบครัว ในช่วงปูพรมแจกเป็นราย
บุคคล ๆ ละ 50-100 บาท และเป็นครอบครัว ๆ ละ 50-500 บาท การ
กำหนดอัตราเล็กน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการแจกเงินของคู่แข่งและ
พื้นที่ที่สำคัญ อัตราการซื้อเสียงจะเพิ่มขึ้นสูงในช่วงหลังการหยั่ง
เสียง โดยเฉพาะระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็น “ตัวกึ่ง” ของแต่ละ
เขตเลือกตั้ง บางพื้นที่เพิ่มสูงเป็นรายบุคคล ๆ ละ 1,000 บาท และราย
ครอบครัว ๆ ละ 3,000 บาท ในช่วงสุดท้ายก่อนวันเลือกตั้งมีการซื้อ
บัตร โทนในอัตรา 100-500 บาท เฉพาะบางพื้นที่ หัวคะแนนสำคัญของผู้
สมัครรับเลือกตั้งได้คำนวณค่าใช้จ่ายในการซื้อสิทธิ-ขายเสียงลักษณะ
นี้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้เงินประมาณ 5-25 ล้านบาท

10.4 การให้เงินตอบแทนแก่ผู้ช่วยเหลือ นอกจากการแจกเงินหรือใช้เงินเพื่อซื้อสิทธิ-ขายเสียงโดยตรงแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งยังต้องจ่ายเงินค่าตอบแทนให้แก่ผู้ช่วยเหลือสนับสนุนในรูปแบบอื่นอีกตามความเหมาะสมแตกต่างกันไป อาทิจ่ายสามล้อเครื่องติดป้ายของผู้สมัครคันละ 1,000 บาท รถยนต์โดยสารระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอคันละ 100 บาท ช่วยติดแผ่นป้ายแผ่นปลิวและช่วยแจกเงินหมาจ่ายคนละ 1,000 – 1,500 บาท จ่ายให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาช่วยหาเสียงเป็นเงินก้อนไม่เปิดเผย ดาวนัจจักรยานยนต์ให้หัวคะแนนใช้หาเสียง จ่ายค่าตอบแทนให้แก่บุคคลซึ่งนำชาวบ้านมาพบผู้สมัครครั้งละ 100-500 บาท และตอบแทนแก่คณะบุคคลซึ่งช่วยดำเนินการหยั่งเสียงเป็นเรือนแสน โดยนับรวมค่าใช้จ่ายการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วย เป็นต้น

ในกลุ่มผู้สมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ได้จ่ายค่าสมนาคุณแก่ผู้ช่วยเหลือทั้งเป็นรายบุคคลและคณะ จากการศึกษาพบว่าค่าสมนาคุณอยู่ในอัตรา 100-10,000 บาทต่อคน และ 1,000 – 300,000 บาท ให้แก่คณะบุคคลที่ช่วยเหลือ

โดยสรุปแล้ว กระบวนการซื้อสิทธิ-ขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมุ่งหวังในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเต็มเปี่ยมต่างได้ดำเนินการแข่งขันหาเสียงกันอย่างเต็มที่ทุกรูปแบบ เพื่อให้ได้รับ

เลือกตั้ง เนื่องจากระยะเวลาหาเสียงมีเพียงเดือนเศษและพื้นที่แต่ละเขตเลือกตั้งกว้างขวาง วิธีการหาเสียงโดยการซื้อสิทธิ-ขายเสียงจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ โดยกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ การจัดตั้งและการควบคุมหัวคะแนน การจัดเลี้ยง การแจกสิ่งของ การบริจาคเงินและสิ่งสาธารณูปโภคให้แก่ชุมชน การพนันขันต่อ การซื้อบัตรประชาชนหรือบัตรเหลือง การปล่อยข่าวลวงทำลายคู่แข่ง การจัดทัศนศึกษา การหยั่งเสียงหรือการสำรวจประชามติ และการแจกเงิน ประมาณกันว่าการแจกเงินหรือการซื้อสิทธิ-ขายเสียง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ประมาณ 5-25 ล้านบาท และผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคามทุกคน ใช้จ่ายเงินเพื่อหาเสียงเลือกตั้งทั้งสิ้นประมาณ 11-25 ล้านบาท

กระบวนการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ - ขายเสียง

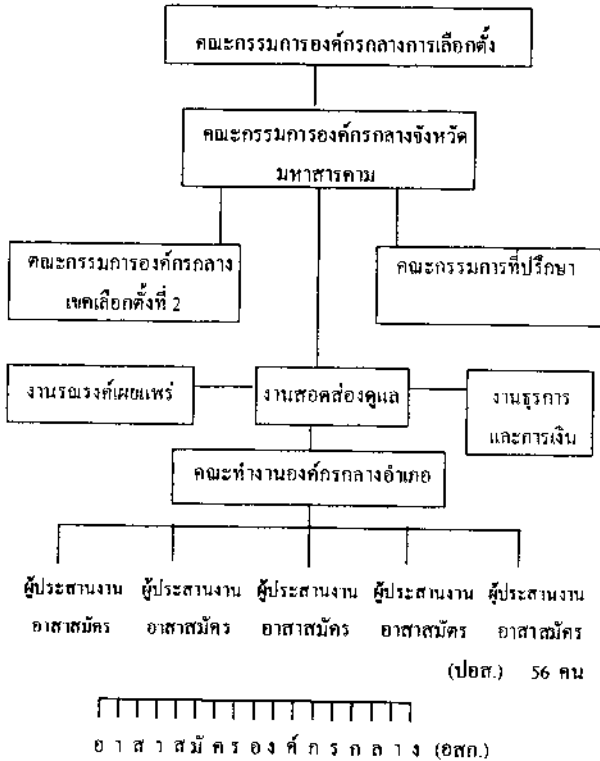
เมื่อได้มีการประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรและกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพร้อมกันทั้งประเทศในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 แล้ว นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 74/2538 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2538 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสอดคล้องดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต ยุติธรรม และถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายยิ่งขึ้น โดย

มีนายเกษม สุวรรณกุล เป็นประธานกรรมการ จากนั้นได้มีคำสั่ง คณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้ง 3 ที่ 41/2538 แต่งตั้งคณะกรรมการ องค์การกลางการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคามชุดแรก จำนวน 34 คน โดยมีนายไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ อธิการบดีสถาบัน ราชภัฏมหาสารคาม เป็นประธานกรรมการ และชุดที่สองแต่งตั้ง คณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัด มหาสารคาม อีกจำนวน 18 คน โดยมีนายวินัย กมลศิลป์ เป็น ประธานกรรมการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การวิเคราะห์กระบวนการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง โดย คณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม ได้ ลำดับตามประเด็นสำคัญคือ การกำหนด โครงสร้างขององค์การกลาง การวางแผนและการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ งานของคณะกรรมการองค์การกลาง ความคิดเห็นของคณะกรรมการ องค์การกลางในการปฏิบัติงาน และบทบาทและความสำคัญขององค์ กรกลาง

1. การกำหนดโครงสร้างขององค์การกลาง องค์การกลาง จังหวัดมหาสารคามได้กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานตั้งแต่ระดับ จังหวัดลงไปจนถึงระดับหมู่บ้าน ในระดับจังหวัดประกอบด้วยคณะกรรมการองค์การกลางจังหวัดมหาสารคาม คณะกรรมการองค์การ

กลางเขตเลือกตั้งที่ 2 และคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยจำแนกงานเป็น 3 ฝ่ายคือ งานรณรงค์และเผยแพร่ งานสอดส่องดูแล และงานธุรการและการเงิน รองลงมาในระดับอำเภอมีคณะทำงานองค์กรกลางอำเภอ และผู้ประสานงานอาสาสมัคร (ปอส.) ในระดับตำบล ส่วนในระดับหมู่บ้านมีอาสาสมัครองค์กรกลาง (อสก.) เป็นองค์กรล่างสุด โปรดดูแผนภูมิ 1 ประกอบ

แผนภูมิ 1 แสดงโครงสร้างขององค์กรกลางการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม

837 คน

ที่มา : ปรับปรุงจากรายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม หน้า 6.

2. การวางแผนและปฏิบัติงาน

องค์กรกลางจังหวัดมหาสารคาม ได้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้สรุปได้ดังนี้

2.1 งานรณรงค์และเผยแพร่ เปิดเวทีประชาธิปไตยที่บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม บริเวณหน้าโรงเรียนบรบือวิทยาคาร จัดอภิปรายเรื่องการเมืองหลังเลือกตั้งคน ไทยควรเรียกร้องอะไร : ปฏิรูปการเมืองระดับชาติเสริมอำนาจระดับท้องถิ่น ผลิตเทปจำนวน 1,000 ตลับ ส่งให้หอกระจายข่าวในหมู่บ้านทั้ง 12 อำเภอ เขียนป้ายผ้าเชิญชวนประชาชนไปเลือกตั้ง 200 ป้าย จัดทำก๊อปปี้ขนาดใหญ่ และสนับสนุนนักเรียนเดินรณรงค์เชิญชวนไปเลือกตั้ง และต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง ที่อำเภอบรบือและยางสีสุราช

2.2 งานสังเกตการณ์เลือกตั้ง จัดประชุมคณะกรรมการองค์กรกลางระดับจังหวัดและอำเภอ ประชุมอบรมผู้ประสานงานอาสาสมัครและอาสาสมัครองค์กรกลาง จัดตั้งอาสาสมัครพิเศษร่วมกับตำรวจตระเวนชายแดน ฝึงดัวและเกาะติดเหตุการณ์ในพื้นที่จับตามอง และจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจเคลื่อนที่เร็วอีกจำนวน 5 หน่วย

2.3 งานรับแจ้งเหตุ จัดอบรมบุคลากรเกี่ยวกับกระบวนการแจ้งเหตุทั่วไปและเหตุเกี่ยวกับกฎหมาย

2.4 งานศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้ง จัดทำ
“สารคามโพลล์” สำรวจความนิยมผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งสองเขต
โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16,578 คน

2.5 งานรายงานผล ได้รายงานผลการปฏิบัติงาน
ในเขตจับตามอง และประมวลเหตุการณ์สำคัญ 18 เหตุการณ์ ตรวจสอบ
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายของกำนัน ผู้ใหญ่
บ้าน 4 กรณี

2.6 งานการประสานงาน มีการติดต่อประสานงาน
กับองค์กรกลางส่วนกลาง ระดับภาค และกองกำกับการสำรวจ
ตระเวนชายแดนที่ 21 จังหวัดสุรินทร์ ในระดับจังหวัดได้รับความ
ร่วมมือเป็นอย่างดีจากศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม กองกำกับการ
สำรวจภูธรจังหวัด สำนักงานโทรศัพท์จังหวัด สถาบันราชภัฏ
มหาสารคาม และองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะ กรรมการองค์กรกลาง

3.1 ด้านบุคลากร บุคลากรไม่เพียงพอ บงคนขาดความรู้
ความเข้าใจการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ขาดเครื่องมือติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะ
ฝ่ายสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง

3.3 ระยะเวลาเตรียมการน้อย การติดต่อประสานงานจึงทำ
อย่างเร่งรีบทำให้ขาดความเข้าใจและขาดความร่วมมือ
มือที่ดี

3.4 งบประมาณที่ได้รับน้อยไม่คุ้มกับการเสี่ยงในงานที่ปฏิบัติ

3.5 เกรงกลัวอำนาจและอิทธิพลในท้องถิ่น

3.6 ไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากข้าราชการและ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน และกรรมการองค์กรกลางด้วยกัน

3.7 การปฏิบัติงานของคณะกรรมการองค์กรกลางเป็นงานอาสา
สมัคร ขาดกฎหมายรองรับ ประชาชนโดยทั่วไปจึงแสดงออกซึ่งการดูแคลน

4. ข้อเสนอแนะขององค์กรกลาง

4.1 ควรจัดตั้งองค์กรกลางก่อนการเลือกตั้งอย่างน้อย 3
เดือน

4.2 การคัดเลือกบุคคลทำหน้าที่ ปอศ. และ อสภ. ควร
เลือกจากชุดที่เคยทำงานมาก่อน และทำงานด้วยความ
สมัครใจ

4.3 งานองค์กรกลางควรเน้นหนักเรื่องกรรมรงค์ปลูก
จิตสำนึกของประชาชน เพื่อให้สนใจติดตามข่าวคราวการเมือง และ
ตรวจสอบพฤติกรรมของตัวแทนประชาชนทุกระดับเพื่อช่วยกันรักษา
ประโยชน์ของบ้านเมือง

4.4 ควรมีสํานักงานหรือคณะกรรมการ

องค์กรกลาง เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพทุกจังหวัดโดยมีกฎหมายรองรับ

4.5 การซื้อสิทธิ-ขายเสียง เกิดจากบุคคลสามฝ่ายคือ ผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้ประสานให้มีการซื้อขาย ต้องใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษสถานหนัก กับผู้กระทำเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ซื้อเสียง

ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง

ผลการศึกษาวิจัยมีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ 3 ประการคือ ประการแรก ประชาชนไปใช้สิทธิออก

เสียงเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น ประการที่สองมีการซื้อสิทธิ-ขายเสียงกันอย่างหนาแน่น และประการที่สามการเสนอให้จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบการเลือกตั้งเป็นการเฉพาะอย่างถาวร

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

จากประกาศผลการเลือกตั้งของจังหวัดมหาสารคาม ปรากฏว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้ผู้มีสิทธิจำนวน

587,984 คน มีผู้ใช้สิทธิจำนวน 386,682 คน คิดเป็นร้อยละ 65.79 บัตรเสีย ร้อยละ 2.32 นอกจากการปฏิบัติงานของคณะกรรมการองค์กรกลางจังหวัด มหาสารคามแล้ว การที่ประชาชนใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากขึ้น อาจเป็น เพราะมีปัจจัยเสริมสำคัญอีก 4 ประการ คือ 1) การโฆษณาเผยแพร่ของ สื่อมวลชนทุกแขนงทั้งภาครัฐและเอกชน 2) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดทุกระดับ 3) การชักจูงของผู้สมัคร รับเลือกตั้งและหัวหน้าคะแนน และ 4) กระแสท้องถิ่นนิยมที่ประชาชนในแต่ละ อำเภอต้องการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาในอำเภอนั้นเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร

2. การซื้อสิทธิ-ขายเสียง

คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้ง จังหวัด มหาสารคาม ได้สรุปไว้ในรายงาน (2538) ว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎร มีการซื้อสิทธิ-ขายเสียงกันอย่างหนาแน่นทั้งสองเขตเลือก ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตและการสัมภาษณ์หัวหน้าคะแนนของผู้ สมัครรับเลือกตั้ง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นเพราะมีปัจจัยเสริม สำคัญ 5 ประการ คือ 1) ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีความมุ่งมั่นต่อชัยชนะ ทั้งสองเขต ได้แข่งขันทุ่มเทหาเสียงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ซื้อสิทธิ-ขายเสียง 2) หัวหน้าคะแนนเป็นจำนวนมากของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คนสำคัญได้ช่วยทำงานด้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียงอย่างมีประสิทธิภาพ

3) กระแส “เงินไม่มา กาไม่เป็น” ช่วยกระตุ้นให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งและหัวหน้าคณะพรรคการเมืองซื้อสิทธิ-ขายเสียงกันอย่างเต็มที่ 4) คณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้ง จังหวัดมหาสารคาม ประสบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานดังได้กล่าวแล้ว จึงไม่สามารถป้องกันการซื้อสิทธิ-ขายเสียง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ระยะเวลาหาเสียงสั้นเพียงเดือนเศษ ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถตระเวนหาเสียงได้ครบทุกพื้นที่ จึงต้องระดมหัวหน้าคณะและใช้เงินเป็นเครื่องมือช่วยเหลือหาเสียงเป็นสำคัญ

3. การจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบการเลือกตั้ง

จากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้ง จังหวัดมหาสารคาม ให้จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ จังหวัด และอำเภอ อย่างถาวร โดยมีกฎหมายรองรับ มีเหตุผลสนับสนุนเพิ่มเติมคือ คณะกรรมการองค์การกลางส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ไม่เต็มเวลา เพราะมีงานในหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติประจำอยู่แล้ว และขาดความมั่นใจในความปลอดภัย เมื่อปฏิบัติหน้าที่เพราะปราศจากกฎหมายรองรับนั่นเอง

ความส่งท้าย

การศึกษาวิจัยเรื่องการซื้อสิทธิ-ขายเสียง และผลจากการรณรงค์ต่อต้าน การซื้อสิทธิ-ขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538 เป็นงานวิจัยในจำนวน 9 เรื่องที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะกรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเวลาต่อมาได้มีการประชุมคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับคณะกรรมการวิชาการข้อมูล และศึกษาแนวทางการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญที่ห้องรับรอง 1-2 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา 2 เมื่อวันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 เรื่องปัญหาและระบบการเลือกตั้ง (สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. 2540 : 1-27 ถึง 1-30) ได้มีการสังเคราะห์งานวิจัยและสรุปไว้ว่า

“... จะเห็นได้ว่าการซื้อสิทธิ-ขายเสียง
คือนักขังจะมีความรุนแรง และมีความสลับ
ซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งสังคมเริ่มยอมรับว่า
เป็นสิ่งที่ไม่ประหลาดอะไร เพราะฉะนั้น
การคิดค้นที่จะหาวิธีการแก้ไขปัญหาการ
ซื้อสิทธิ-ขายเสียง จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น
อย่างยิ่ง ขณะเดียวกันงานวิจัยทั้ง 8 เรื่อง ก็ได้
ระบุวิธีการป้องกันซื้อสิทธิ-ขายเสียง รวบรวม
แล้วประมาณ 50 กว่าวิธี...”

จากนั้นได้มีการอภิปรายโดยคณะกรรมการ
นักวิชาการ และผู้เข้าประชุมอย่างกว้างขวาง ในสรุปผลการอภิปรายเรื่อง
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ระบุไว้ในข้อ 3 (สำนักงานคณะกรรมการ
สภาพัฒนาการแห่งชาติ. 2540 : 1-125) ว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งควร
มีอำนาจบริหารจัดการกำกับดูแลการเลือกตั้ง และสามารถสั่งการ
กระทรวง ทบวง กรม ได้ทำที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ให้การเลือกตั้งเป็น
ไปโดยสุจริต”

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2540 นั้น ปรากฏตามโครงสร้างหมวด 6 รัฐสภาส่วนที่ 4 คณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา 136-148 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2540 : 86-99) บัญญัติให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน มีอำนาจควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

แสดงว่าข้อเสนอแนะของคณะกรรมการองค์การกลาง การเลือกตั้ง จังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับให้มีองค์การรับผิดชอบการเลือกตั้งเป็นการเฉพาะและมีกฎหมายรองรับ ได้บรรลุผลตามความต้องการภายหลังที่เสนอไว้แล้ว 2 ปีเศษ ส่วนการแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิ-ขายเสียง จะบรรลุผลตามเจตนารมณ์หรือไม่ เร็วช้าเพียงใดนั้น การเลือกตั้งสองครั้งในจังหวัดมหาสารคามคือ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ซึ่งคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นฝ่ายรับผิดชอบในการจัดและดำเนินการเลือกตั้ง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการซื้อสิทธิ-ขายเสียง จากการเลือกตั้งทั้งสองครั้ง น่าจะเป็นคำตอบต่อคำถามข้างต้น ได้บ้างพอสมควร

บรรณานุกรม

- การปกครอง, กรม. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2530.
- _____. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2532.
- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องปัญหาและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย ระบบสารตราตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ สถาบันการเมืองและควมเข้มพันระหว่างสถาบันการเมือง. กรุงเทพฯ : บุญศิริกรพิมพ์, 2540.
- คณะกรรมการองค์การกลางเลือกตั้ง 3 จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : องค์การกลางจังหวัดมหาสารคาม, 2538.
- จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง จังหวัดมุกดาหาร. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- ชัยวัฒน์ สมทวนิช และพิรศักดิ์ จันทร์วิมล. ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นวาระแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- ณรงค์ฤทธิ์ สุริยะ, ร.ศ. ๑. พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่าง พ.ศ. 2522-2535. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2537.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2526 : ศึกษาเฉพาะกรณีเขต 3 จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- พิชาย รัตนคิดถวิล, อภิเษก. ระบบการทุจริตเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและผลิตตำราสถาบันเทคโนโลยีสังคม (สวริศ), 2537.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ : กองกรพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540.
- วิชรพล ศรีบุญลือ. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลโพธิ์ศรีสว่าง อําเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2538.
- สมบัติ จันทรวงศ์. เลือกตั้งวิกฤต : ปัญหาและทางออก. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์ทปไฟ, 2536.
- อุคม พิริยสิงห์. การซื้อสิทธิ-ขายเสียงและผลจากอาการรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ 82/2538

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการการณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียง

ตามที่มีพระราชกฤษฎีกายกยอสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2538 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 นั้น โดยที่มาตรา 60 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า บุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต และมาตรา 71 กำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐว่า รัฐต้องดำเนินการและสนับสนุนให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมความเจกนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จะจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งทุกระดับให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 (6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงแต่งตั้งคณะกรรมการการณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียงเป็นคณะหนึ่ง มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ในคำสั่งนี้

“การซื้อสิทธิ-ขายเสียง” หมายถึง

- (1) การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลใดจัดให้ ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือบุคคลอื่นใดเพื่อจูงใจให้นิถาวรจะคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือให้คงเว้นมิให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใด
- (2) การที่ผู้มิสิทธิเลือกตั้งหรือบุคคลใดเรียกหรือรับเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ เพื่อจะลงหรือจัดให้นิถาวรจะคะแนน หรือคงเว้น หรือจัดให้มีการงดเว้นไม่ลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด หรือ
- (3) การกระทำอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกันดังกล่าวมาใน (1) หรือ (2) ซึ่งเป็นความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. องค์ประกอบ

(1) นายกระมล ทองธรรมชาติ	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์	
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
(2) นายประมวล รุจนเสรี	รองประธานกรรมการ
รองปลัดกระทรวงมหาดไทย	

(3) นายอมร รัชชาสัตย์
ศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษเกียรติคุณ
สภามันบัณฑิตพัฒนานบริหารศาสตร์	รองประธานกรรมการ
(4) พลเอก ประเสริฐ สารฤทธิ์
ปลัดกระทรวงกลาโหม	รองประธานกรรมการ
(5) พลเอก สุเทพ สีหวะรา
เสนาธิการทหารบก	กรรมการ

๗๓๗

(44) นายจรุง หนูขวัญ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทย	กรรมการ
(45) นายโสภณ สุภาพงษ์
ภาคเอกชน	กรรมการ
(46) นายดุสิต สิริวรรณ
ภาคเอกชน	กรรมการ
(47) นายสุทธิชัย หยุ่ม
ภาคเอกชน	กรรมการ
(48) นายศุภาพ คล้ายฉาย
ภาคเอกชน	กรรมการ
(49) นายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา
ภาคเอกชน	กรรมการ
(50) นายอรุณ งามดี
อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
(51) ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3	กรรมการ
(52) ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก
ช่อง 5	กรรมการ
(53) ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์สีกิ่งงทัพบก
ช่อง 7	กรรมการ
(54) ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9	กรรมการ
(55) ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์
แห่งประเทศไทยช่อง 11	กรรมการ
(56) นายอภิรักษ์ จันทนจุลกะ
อธิบดีกรมการพัฒนารัฐบาล	กรรมการและเลขานุการ
(57) นายนาวัน ชันธวีรฤ
รองอธิบดีกรมการพัฒนารัฐบาล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(58) นายสุธี สุทธิสมบุรณ์
ผู้อำนวยการกองบริหารประชาชน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

